

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Загребельний Олександр Володимирович

УДК 327.5

**ОСОБЛИВОСТІ ВРЕГУЛЮВАННЯ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНИХ
КОНФЛІКТІВ**

23.00.02 — політичні інститути та процеси

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата політичних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі політології філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, МОН України

Науковий керівник

доктор політичних наук, доцент
Батрименко Олег Володимирович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
професор кафедри політології.

Офіційні опоненти:

доктор політичних наук, доцент
Чупрій Леонід Васильович,
Національний авіаційний університет,
доцент кафедри соціології та політології;

кандидат політичних наук
Дацюк Андрій Васильович,
Національна академія державного
управління при Президентіві України
доцент кафедри глобалістики,
євроінтеграції та управління
національною безпекою.

Захист відбудеться 24 жовтня 2016 року о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.41 у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 60, ауд. 330.

З дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці імені М.О.Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 58, зал №12.

Автореферат розісланий «23» вересня 2016 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Постригань Г.Ф.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність обраної теми. Воєнно-політична ситуація у світі на початку XXI століття формується під впливом динамічних змін, що відбуваються у системі міжнародних відносин, і визначається як активізацією інтеграційних процесів на глобальному та регіональному рівнях, так і зростанням суперництва між світовими і регіональними центрами сили за збереження та посилення свого впливу на перебіг розвитку цих відносин. Сучасний світ характеризується значною нестабільністю, одним із проявів якої є воєнні конфлікти в різних формах, починаючи від незначних зіткнень напіввійськових формувань і закінчуючи досить масштабними бойовими діями, що охоплюють значні території. Все частіше світова спільнота стикається з новими, нетрадиційними формами війн та конфліктів, які стали постійним атрибутом сучасного етапу розвитку міжнародних відносин. У багатьох регіонах світу посилюється міждержавне суперництво на регіональному і місцевому рівнях, що зумовлює зростання небезпеки виникнення значної кількості політичних конфліктів, більшість з яких набули форми збройного протистояння. Локальні війни і воєнні конфлікти різного масштабу та інтенсивності, що стали постійною формою силового вирішення політичних, територіальних, етнонаціональних, релігійних, економічних та інших протиріч, становлять одну з основних загроз як для національної, так і для міжнародної безпеки.

Сучасні конфлікти ускладнюються наявністю та активною діяльністю терористичних організацій. Взаємодія різних терористичних угруповань у поєднанні з реальною можливістю застосування в терактах зброї масового ураження перетворює воєнно-політичні конфлікти на чинник нестабільності в національному, регіональному та глобальному вимірах.

Україна розташована у центрі пострадянського регіону нестабільності, підвищеного рівня конфліктності та сьогодні переживає найскладніші часи свого існування як незалежної держави. Вкрай важливим для України є проблема врегулювання воєнно-політичного конфлікту на Сході України, що особливо актуалізує тему даного дослідження.

Разом з тим, як у зарубіжній, так і у вітчизняній науці спостерігається дефіцит ґрунтовних концептуальних розробок дослідження способів врегулювання сучасних воєнно-політичних конфліктів, які останнім часом зазнали суттєвих змін, набувши нетрадиційного асиметричного характеру, що потребує подальшої розробки понятійного апарату, типології, доповнень і уточнень в описі їх структурно-функціональних характеристик для пошуку ефективних методів діагнозу, прогнозу та оптимізації способів їхнього врегулювання. Тому дане дослідження сприятиме пошуку ефективних науково обґрунтованих способів запобігання даним конфліктам або локалізації і припинення на більш пізніх етапах їхнього розвитку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана в межах комплексної наукової програми Київського національного університету імені Тараса Шевченка „Модернізація суспільного розвитку України в умовах світових процесів глобалізації” та науково-дослідної теми філософського факультету 11 БФ 041-01 „Філософсько-світоглядні та політологічні аспекти гуманітарного розвитку сучасного суспільства”.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розкриття сутності та з'ясування особливостей сучасних воєнно-політичних конфліктів і виявлення на цій основі ефективних способів їхнього врегулювання. Досягненню цієї мети підпорядковане розв'язання низки дослідницьких задач. Зокрема необхідно:

- розкрити сутність воєнно-політичного конфлікту як суспільного феномену;
- визначити характерні особливості воєнно-політичних конфліктів сучасності;
- виокремити ефективні методи діагнозу сучасних воєнно-політичних конфліктів;
- виявити оптимальне поєднання силових та несилових способів врегулювання сучасних воєнно-політичних конфліктів;
- з'ясувати принципи, які можуть слугувати основою для вироблення стратегії реагування України на сучасні воєнно-політичні конфлікти.

Об'єктом дослідження є воєнно-політичний конфлікт як суспільний феномен.

Предметом дослідження особливості врегулювання воєнно-політичних конфліктів сучасності.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою аналізу такого складного суспільного феномену як воєнно-політичний конфлікт є низка як загально-наукових, так і спеціально-наукових методів пізнання. Метод сходження від абстрактного до конкретного дозволив з'ясувати сутність воєнно-політичного конфлікту. Системний, структурно-функціональний, порівняльний методи дали можливість визначити поняття „воєнно-політичний конфлікт”, виявити й розглянути структурні елементи, особливості сучасних воєнно-політичних конфліктів. Метод моделювання сприяв вдосконаленню аналізу сучасних воєнно-політичних конфліктів з метою ефективного прогнозування й оптимізації способів їхнього врегулювання.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертаційне дослідження є однією з перших в Україні праць, де здійснюється системний аналіз сучасних воєнно-політичних конфліктів та способів їхнього врегулювання. У цьому контексті сформульовано наступні результати дослідження, які характеризуються науковою новизною і виносяться на захист:

- узагальнено існуючі підходи до тлумачення таких родових понять як „воєнний конфлікт”, „війна”, „збройний конфлікт”, „міжнародний збройний конфлікт” на підставі чого запропоноване авторське визначення „воєнно-політичного конфлікту” як зіткнення політичних інтересів суб'єктів політики з використанням воєнної сили;
- уточнено, що сучасні воєнно-політичні конфлікти важко піддаються управлінню, характеризуються різкими переходами від деескалації до ескалації, відносною локальністю, асиметричністю та слабкою інституціоналізацією, все частіше прямими учасниками воєнно-політичних конфліктів виступають не тільки держави в єдності їхніх інститутів, а різні соціальні спільноти, політичні, економічні, кримінальні та терористичні організації, відбувається їхня інтернаціоналізація, зростає коло держав, національних інтересів яких вони

торкаються, що може підірвати стабільність всієї міжнародної системи безпеки;

- на новому науковому рівні обґрунтовано, що для одержання найбільш точних даних діагноз воєнно-політичних конфліктів необхідно проводити на двох рівнях: використовуючи інтуїтивні методи й експертні оцінки, а також застосовуючи методи кількісного аналізу й ігрове моделювання. Доповнено основні статичні й динамічні параметри діагнозу сучасних воєнно-політичних конфліктів. Запропоновано для кожного з параметрів необхідний набір характеристик, за якими можна оцінити вплив змін параметрів на перебіг воєнно-політичного конфлікту. Встановлено, що як оперативний показник спостереження за зміною стану воєнно-політичного конфлікту доцільніше всього брати потенціал конфліктної ситуації, адже він володіє майже безінерційним реагуванням на будь-які дії конфліктуючих сторін, можливістю безпосереднього виміру та широким спектром інформаційних потоків;

- набуло подальшого обґрунтування твердження про доцільність застосування комплексного підходу до врегулювання воєнно-політичних конфліктів, що передбачає можливість оптимального поєднання у використанні силових і несилових способів врегулювання конфліктів при наданні пріоритету ненасильницьким методам стабілізації ситуації, але при необхідності короткостроково застосовуючи силовий підхід. Наголошено, що, оскільки існує необхідність розриву циклу насильства у відносинах між суб'єктами конфлікту з метою забезпечення сприятливих умов для його ненасильницького врегулювання, то миротворчість зазнає ряд змін, збагачується її зміст, інституціональне оформлення, способи миротворчої діяльності, від операцій з підтримки миру вона переходить до операцій з примусу до миру;

- визначено пріоритетні стратегії України у сфері врегулювання воєнно-політичних конфліктів, що є важливою умовою забезпечення стабільності по периметру українських кордонів і реалізації національних інтересів України в зовнішньополітичній та економічній сферах та запропоновано авторське бачення принципів, які можуть слугувати теоретичною основою для вироблення стратегії реагування України на виникнення і розвиток воєнно-політичних конфліктів. Наголошено, що однією з найважливіших умов забезпечення національної безпеки і реалізації стратегічної мети як зовнішньої так і внутрішньої політики України є її інтеграція в євроатлантичні структури з набуттям членства в Північноатлантичному альянсі.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення дисертації полягає в перспективі використання авторських положень і висновків у процесі комплексного аналізу існуючих і потенційно можливих воєнно-політичних конфліктів, прогнозуванні їх перебігу та наслідків, а також удосконаленні практики їх врегулювання.

Результати дослідження можуть бути використані в діяльності аналітичних центрів, державних структур під час розробки діагнозів і прогнозів воєнно-політичних конфліктів.

Зміст дисертаційного дослідження, фактичний і аналітичний матеріал може знайти застосування при підготовці лекцій, спеціальних курсів, навчально-методичних посібників і рекомендацій у допомогу викладачам і студентам при

вивченні деяких тем політології, конфліктології, геополітики, теорії національної безпеки та міжнародних відносин.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дисертаційного дослідження були повідомлені й обговорені на методологічних семінарах і засіданнях кафедри політології філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, на Міжнародних наукових конференціях у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка: Міжнародна наукова конференція „Дні науки філософського факультету – 2010” (Київ, 2010), Міжнародна наукова конференція „Дні науки філософського факультету – 2014” (Київ, 2014), Міжнародна наукова конференція „Дні науки філософського факультету – 2015” (Київ, 2015), Міжнародна наукова конференція „Дні науки філософського факультету – 2016” (Київ, 2016).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 5 наукових статей, із них 4 наукові статті у фахових виданнях України, 1 - у науковому закордонному виданні та 4 тез доповідей на наукових конференціях.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 208 сторінок. Список використаної літератури включає 270 найменувань на 25 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У „**Вступі**” обґрунтовано актуальність теми, зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, визначено об'єкт, предмет, мету, задачі та методи дослідження, розкрито практичне значення та наукову новизну одержаних результатів, надано відомості щодо апробації та публікації результатів дослідження, зазначено структуру, обсяг дисертації та кількість використаних в ній джерел.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні засади дослідження воєнно-політичних конфліктів**» вказується на те, що в науковій літературі існує багато визначень воєнно-політичного конфлікту, аналізується джерельна база та ступінь наукової розробки дослідження феномену воєнно-політичного конфлікту. Відзначено, що головною особливістю воєнно-політичного конфлікту є те, що він має дві складові: воєнну та політичну. З одного боку він є воєнним – це використання воєнної сили, що виступає в якості механізму розвитку і вирішення конфлікту, з іншого – політичним протиріччям, а саме боротьба між суб'єктами політики з приводу політичної влади.

У прагненні відобразити специфіку воєнно-політичних конфліктів в дослідженні чітко розмежовується поняття „воєнний конфлікт” та „воєнно-політичний конфлікт”. Підкреслено, що воєнно-політичний конфлікт є видом воєнного конфлікту, який, поєднуючи низку характеристик за своїм змістовним навантаженням відрізняється від воєнного конфлікту. Зауважено, що у воєнно-політичному конфлікті розвиваються і розв'язуються політичні суперечності.

Тому воєнно-політичний конфлікт і війна мають загальну сутнісну ознаку – політичне протиріччя, яке розв'язується за допомогою використання воєнної сили. Водночас ці поняття не тотожні, адже війна не включає всього різномайття процесів,

форм і способів розв'язання суперечності.

Політичні протиріччя у війні розв'язуються у формі збройної боротьби, без якої немає війни, а воєнно-політичний конфлікт – це боротьба у різних формах, де збройна боротьба не є обов'язковим моментом виникнення конфлікту.

Осмилення сутності й змісту війн, збройних конфліктів належить до проблем, які в усі часи хвилювали відомих істориків, філософів, правознавців, теологів, соціологів, політологів, що й дістало своє теоретичне відображення у різноманітних концепціях цих мислителів. Положення, що стосувалися сутності війн, збройних конфліктів в контексті поглядів на суспільну організацію висловлювалися мислителями античності: Гераклітом, Фулідідом, Платоном, Аристотелем, Полібієм, Цицероном. В Добу Відродження особливий інтерес викликають праці Ж. Бодена та Н. Макіавеллі. Вагомий внесок у становлення та розвиток воєнно-політичних концепцій зробили представники епохи Просвітництва, такі як Ф.Бекон, Ш.Монтеск'є, Ж.-Ж.Руссо, Т. Гоббс, І. Кант, Г. Гегель.

Окремо варто виокремити К.Клаузевіца, який ще у XVIII столітті ввів три ключові категорії війни, що тісно переплітаються: політична ціль, ціль військових дій та засіб військового впливу. Саме К. Клаузевіц слушно зауважив, що війна – це продовження політики іншими засобами. Разом з тим слід зазначити, що дослідження конфліктів, незважаючи на значний інтерес з боку мислителів та дослідників, все ж тривалий час мали в значній мірі фрагментарний характер. Лише кінець XIX - початок XX ст. став періодом активізації досліджень конфліктів, періодом, який поклав початок системності у дослідженнях такого феномену як конфлікт. Основи сучасної конфліктології були закладені такими видатними конфлітологами як Л.Козер, Р.Дарендорф, К.Боулдінг, Й.Галтунг. Велике значення мали праці Т. Шеллінга, А. Рапопорта, С. Ліпсета, Дж. Бьортон, Р. Фішера, У. Юрі, де розкрито основні положення, підходи, методи дослідження конфліктів та способи управління ними.

Проте застосування методології, створеної західними конфліктологами, суттєвого результату не принесло через те, що вона не дозволяє виявити особливості сучасних воєнно-політичних конфліктів.

У політичній науці вивчення проблеми воєнних конфліктів є порівняно новим напрямком дослідження. Відомі зарубіжні науковці, які аналізують причини збройних конфліктів та способи їх запобігання – З. Бжезінський, Дж. Джоулвен, Г. Кіссінджер, Дж. Кеннан, Дж. Мак-Коннел, Дж. Робертсон, Р. Арон, С. Хантінгтон, К. Райт, К. Шмітт, М. Кревельд та ін.

У 90-х роках XX ст. сформувався окремий напрям наукових досліджень щодо вивчення воєнних конфліктів, зокрема, виникли наукові центри. До провідних центрів вивчення цієї проблематики належать Французький інститут полемології в Парижі, Інститут дослідження міжнародного миру в Осло (Норвегія), Стокгольмський інститут досліджень проблем миру (Швеція), Товариство дослідників проблем миру та конфліктів при Гамбургському університеті (Німеччина), Центр аналізу конфліктів при Кентському університеті (Великобританія), Центр дослідження миру та конфліктів при Копенгагенському університеті (Данія), Центр дослідження соціальних конфліктів (Нідерланди), Центр міжнародної інформації та досліджень миру і конфліктів (Іспанія).

Серед українських вчених, які аналізують воєнні конфлікти – А. Конопляник, С. Попов, В. Юрковський, В. Сліпченко, С. Пашков, В. Толубко, О. Батрименко, С. Сірий, М. Цюрупа, А. Шумко, Л. Чупрій, О. Бодрук, В. Богданович, Г. Перепелиця. Питання розвитку збройних конфліктів та особливостей їх врегулювання шляхом проведення міжнародних миротворчих операцій досліджують такі українські науковці, як С. Акулов, М. Капітоненко, Л. Троцько, В. Смолянук. Проблематиці використання воєнної сили у міжнародних конфліктах присвячені роботи В. Бруза (міжнародна інтервенція); О. Маначинського (явище міжнародного конфлікту); Г. Почепцова (інформаційний аспект застосування воєнної сили); В. Манжоли, О. Феденка, А. Дацюка (воєнна безпека); В. Сацюка (воєнна могутність). Ці автори в своїх роботах детально розкрили причини виникнення локальних війн, визначили їх класифікацію, описали хід воєнних дій в цих конфліктах, виявили характерні риси і особливості розвитку стратегії і тактики в них.

Проте в сучасних умовах воєнний конфлікт набуває якісно нового наповнення як за змістом бойових дій, кількісно-якісним показником, так і за типом суперечок, які вирішуються.

У ХХІ столітті чітко простежується той факт, що війни вже не оголошуються, а почавшись розвиваються за незвичним їм сценарієм. Оголосити війну сьогодні означає бути засудженим світовою спільнотою. Тому методи ведення війн зараз змістилися в бік застосування політичних та економічних санкцій, інформаційного впливу на незадоволені верстви населення у поєднанні з діями сил спеціальних операцій (ССО), які саме й розпалюють боротьбу з існуючим ладом.

На Заході новий тип війни отримав назву „гібридної війни”. Характерною рисою такого типу війни є зростання ролі невоєнних способів у досягненні політичних та стратегічних цілей, які за своєю ефективністю переважають силу зброї; зникає різниця між станом війни та миру; супротивник намагається сформувати союзників із числа місцевого населення, які прихильні до сепаратистських ідей або в них переважають матеріальні інтереси; противник не оголошує про стан війни та тримає в таємниці наявність своїх військ на окупованій території; активно застосовується внутрішня опозиція для послаблення супротивника. Держава, яка веде „гібридну війну”, реалізує угоду з недержавними виконавцями – бойовиками, групами місцевого населення, організаціями, зв'язок з якими повністю заперечується.

Концептуальним обґрунтуванням цієї війни протягом ХХІ ст. займалися Р. Глен, Дж. Гордон, Д. Кілкален, Дж. МакКуєн, У. Немет, Е. Сімпсон, Р. Уїлкі, Н. Фрейєр, Ф. Гоффман Ф. Каппен, Г. Карлсен.

Зазначено, що американський дослідник Дж. МакКуєн вбачає в гібридній війні поєднання традиційних і асиметричних форм насилля з одночасним залученням місцевого населення до участі у конфлікті і введення в оману міжнародної спільноти, або нівелювання її впливу. Він вважає „гібридну війну” одним із сучасних форм асиметричної війни, яка розгортається у трьох вимірах: серед громадян зони конфлікту; серед громадян агресора; серед міжнародної спільноти. Фактично будь-яка „гібридна війна” є багатовимірним процесом і поєднує в собі традиційні форми насилля, „кібервійну”, тероризм, організовану злочинність,

нерегулярні військові формування, приватні військові компанії. Тому, все частіше в сучасних умовах регулярним державним військам доводиться протистояти аморфному ворогу, якого складно ідентифікувати і який використовує широкий спектр методів здійснення насилля для досягнення асиметричної переваги.

Нажаль, до останнього часу українські дослідники практично не приділяли уваги даній проблемі. Лише останні поодинокі фрагментарні публікації аналітиків В. Василенка, В. Горбуліна, С. Дацюка, Є. Магди, Ю. Пунди, В. Телелима, М. Требіна, О. Турчинова, П. Шевчука, вказали на важливість даного напрямку досліджень.

Підсумовуючи даний розділ, можна констатувати, що зміст воєнно-політичних конфліктів розширився. Ще століття тому, в переважній більшості він, майже, вичерпувався збройною боротьбою, а зараз усе більше доповнюється економічною, дипломатичною, інформаційно-психологічною, терористичною, розвідувально-диверсійною та іншими формами боротьби, які підпорядковуються єдиній меті й розгортаються не тільки на території певних країн, але й на глобальному геополітичному просторі. На даний момент у світі явно простежується тенденція до зростання рівня конфліктної напруженості, тому досить актуальним питанням є розробка адекватного прогностичного механізму для виявлення потенційних вогнищ напруженості.

У другому розділі „**Діагноз воєнно-політичних конфліктів сучасності**”, здійснено структурно-функціональний аналіз, доповнено та систематизовано основні статичні й динамічні елементи й параметри, за якими здійснюється діагноз сучасних воєнно-політичних конфліктів, а також висунуто гіпотезу, що системне моделювання є одним з ефективних методів діагнозу воєнно-політичних конфліктів з метою прогнозування й застосування оптимальних способів їхнього врегулювання.

Відзначено, що в якості основних структурних елементів й параметрів сучасних воєнно-політичних конфліктів розглядаються учасники конфлікту, форма й рівень їхньої залученості в конфлікт, їхні інтереси, ресурси, цілі, причини, об'єкт, предмет, масштаб конфлікту, конфліктні установки, конфліктна поведінка, етапи конфлікту, потенціал конфлікту, середовище, інформаційне спостереження за розвитком воєнно-політичного конфлікту. Для кожного з параметрів пропонується набір характеристик за якими можна оцінити вплив змін параметрів на хід конфлікту.

Обґрунтовано важливий, із практичної точки зору, висновок про те, що як оперативний показник спостереження за зміною стану конфлікту доцільніше всього брати потенціал конфліктної ситуації, під яким розуміється рівень загострення протиріч між учасниками конфлікту, обумовлений їхньою цілеспрямованістю, рішучістю, залученими засобами, ресурсами й можливостями їхнього поповнення. Якісною характеристикою потенціалу є напруженість відносин між учасниками конфлікту. Потенціал конфлікту володіє майже безінерційним реагуванням на будь-які дії конфліктуючих сторін, широким спектром інформаційних потоків, можливістю безпосереднього виміру та високою вірогідністю.

Проаналізовано найбільш „знакові” воєнно-політичні конфлікти в сучасному світі, якими є: воєнний конфлікт в Сирії, військова агресія на Сході України, воєнні конфлікти в Ємені та Судані, конфлікт в дельті Нігера.

В другому розділі наголошено, що успіхи Росії на початковому етапі „гібридної війни” були зумовлені ретельною підготовкою російського військово-політичного керівництва до агресивних дій та обрання сприятливого моменту початку воєнної компанії. Як слушно зазначає В. Горбулін, що основними чинниками, які сприяли анексії Криму Російською Федерацією є ослаблення центральної влади та часткове „безвладдя” на фоні зміни влади; зростання суперечностей між Центром і регіонами; незадовільний психологічний і матеріально-технічний стан українських безпекових структур; антагонізм між різними силовими структурами; особливо активна інформаційно-пропагандистська робота Росії в Криму протягом всіх років незалежності України.

В Україні термін „гібридна війна” почали широко вживати для означення загарбницьких дій Росії під час операції із захоплення Криму. Але гібридна війна – це не тільки „зелені чоловічки”. Вона має багато інших складових.

Щоб більш адекватно зрозуміти специфіку як анексії Криму, так і, в більшій мірі, зміст, а відтак і сутність, агресії Росії на Сході України, варто з’ясувати джерело війни та спосіб її проведення, а також політичні цілі Російської Федерації у даному воєнно-політичному конфлікті. При цьому очевидно, що сутність цієї війни також детермінується її геополітичним становищем та визначається в столиці сусідньої держави. Змістовною характеристикою цієї війни є те, що вона відбувається у „лімітрофі” колишніх Російської та Радянської імперій. Іншими словами, сучасна Російська Федерація намагається контролювати державне утворення, що постало на уламках зруйнованого тотального „геополітичного поля” Росії (за класифікацією К.Плешакова). Право української нації на незалежне існування росіянами ніяк не береться до уваги при формулюванні політичних інтересів і цілей. Що стосується засобу досягнення цих цілей, то, як ми бачимо, – це війна, а спосіб її проведення – „гібридний”.

В другому розділі зауважено, що побудова теоретичної моделі воєнно-політичного конфлікту передбачає виокремлення елементів, встановлення їх властивостей і вияв зв’язків між ними. Загалом, моделювання воєнно-політичних конфліктів містить в собі багато труднощів, адже для достовірного опису конфлікту необхідно врахувати величезну кількість факторів, їхню взаємозалежність, ступінь важливості й впливу один на одного. Деякі параметри, зокрема, психологічні фактори не можуть бути виражені кількісно, але при цьому повинні у певний спосіб бути відображені у моделі. Тому, варто побудувати шкалу, на якій чисельно відображена значимість і величина того або іншого якісного параметра. Складність моделювання воєнно-політичних конфліктів, полягає й у великій вірогідності викривлення реальної картини, тому що при побудові формальної моделі робиться ряд припущень і спрощень, які потрібні для того, щоб початкові дані відповідали умовам застосування того або іншого кількісного методу, і завдання мало рішення.

Підкреслено, що після одержання основних і додаткових кількісних даних результати інтерпретуються. На базі отриманих результатів пишуться сценарії можливого розвитку подій, оцінюється ймовірність подій, описаних у кожному сценарії та вибирається оптимальна стратегія поведінки. На основі цього, формуються підсумкові рекомендації з приводу врегулювання конфлікту.

Зазначено, що метод моделювання дозволяє вибудувати цілісну картину

конфлікту, з одного боку, виокремлюючи воєнно-політичний конфлікт із контексту політичних відносин, а, з іншого, - даючи можливість врахувати об'єктивні історичні умови еволюції конфлікту, встановити причинно-наслідкові зв'язки між структурними елементами конфлікту, ступінь впливу зміни структурних характеристик на потенціал конфлікту й імовірність переходу конфлікту з одного етапу в інший.

Обґрунтовано висновок про те, що для одержання найбільш точних результатів діагноз і прогноз необхідно здійснювати на двох рівнях: використовуючи інтуїтивні методи або експертні оцінки, а також застосовуючи об'єктивні методи дослідження з використанням методів кількісного аналізу й теорії ігор.

Однак, у розділі також зазначено, що використання моделювання сполучено з рядом труднощів. Одним із найбільших недоліків, що знижують можливості його застосування є обмеженість врахування в рамках подібних моделей впливу людського чинника. Доводиться навмисно спрощувати реальну ситуацію з тим, щоб математичне завдання мало рішення. Неможливо врахувати або кількісно виразити деякі якісні характеристики, що впливають на характер розвитку конфлікту.

Таким чином, результати дослідження показують, що застосування моделей, незважаючи на складність їхньої побудови, дає ряд переваг у порівнянні з логіко-інтуїтивним аналізом і повинно бути досить корисним допоміжним інструментом у роботі експертів. По-перше, це дає можливість кількісно оцінити деякі параметри конфлікту, причому інтерес представляють не абсолютні значення величин, а їхні співвідношення чи рівень досягнутих показників. По-друге, виявляються всі можливі стратегії поведінки конфлікуючих сторін, частина з яких може бути упущена через їхню неочевидність при інтуїтивному підході й відшуковуються найбільш оптимальні способи врегулювання конфлікту. Нарешті, по-третє, побудовані моделі піддаються обробці за допомогою інформаційно-аналітичних систем, зокрема CRISISCOM (Crisis Computer), CASCON (Computer-Aided System on Conflict), WEIS (World Event/Interactions Survey), які дозволяють постійно обновляти інформацію про досліджуваний об'єкт не хаотично, а відповідно до розробленої структури (у нашому випадку у відповідності зі структурою воєнно-політичного конфлікту), одержувати оцінки конкретних елементів конфліктної ситуації, прогнозувати розвиток конфліктного процесу, представляти отримані результати в наочному (графічному, табличному) вигляді, зручному для подальшої інтерпретації.

Отже, запропоновані принципи діагнозу сучасних воєнно-політичних конфліктів, незважаючи на ряд труднощів і недоліків, істотно допомагають вибрати найбільш ефективні способи їхнього врегулювання, що, в остаточному підсумку, знижує кількість втрат, у тому числі й людських.

Третій розділ „**Способи врегулювання воєнно-політичних конфліктів**”, присвячено дослідженню основних способів врегулювання воєнно-політичних конфліктів сучасності та розробці принципів, які можуть слугувати базою для вироблення стратегії реагування України на виникнення та розвиток воєнно-політичних конфліктів.

Врегулювання воєнно-політичних конфліктів в даному розділі представлене у

широкому розумінні як діяльність, що охоплює у своєму обсязі вирішення різних завдань: 1) запобігання збройному зіткненню на передконфліктному етапі (завдання, що особливо гостро стоїть на порядку денному в гарячих точках на територіях колишніх радянських республік); 2) локалізація та припинення вже розпочатого збройного зіткнення, обмеження його як по розмаху, так і по застосовуваних засобах, запобігання поширення на сусідні країни й регіони; 3) остаточне врегулювання конфлікту на етапі постконфліктного будівництва, що охоплює закріплення підсумків переговорів, реалізацію мирної угоди, запобігання рецидивів, відновлення й підтримка інститутів громадянського суспільства, проведення виборів і відновлення політико-владних структур, дотримання прав людини, надання гуманітарної допомоги, відновлення економічної інфраструктури (це завдання найбільш характерне для ситуації, що склалася в Сирії та Судані). При цьому на першому плані стоїть пошук способів стримування сторін, вирішення протиріч і спорів між ними до того, як вони набудуть характеру збройної боротьби.

Зауважено, що слід запобігати не самому виникненню політичних конфліктів, а їх ескалації, перетворенню на воєнні сутички та війни. Обґрунтовано, що доцільно було б також відмовитись від терміну „вирішення конфліктів”, оскільки „вирішити” їх можна лише шляхом повного знищення одного з суб’єктів конфлікту разом з його цінностями, потребами, інтересами і цілями. Тому більш коректними будуть поняття „управління конфліктами”, „врегулювання конфліктів” та „розв’язання конфліктів”.

Підкреслено, що незважаючи на те, що воєнно-політичний конфлікт є реалізацією протилежних інтересів, доведених до „точки кипіння”, в ході боротьби відбувається усвідомлення певних загальних інтересів, на основі яких потім виникає можливість урегулювання конфлікту.

Ось чому у воєнно-політичному конфлікті немовби одночасно існують два типи відносин між конфліктуючими сторонами. Перший тип — радикально-конфліктний, коли кожна зі сторін прагне завдати якомога більше шкоди своєму супернику, не зважаючи на власні жертви. Це нераціональний тип відносин. У ньому немає розрахунку затрат і результатів. Другий тип відносин — раціональний, компромісний, коли учасники конфлікту, незважаючи на жорстке збройне протистояння, розраховують свої ходи, ретельно зважують витрати і надбання, дотримуються загальних правил гри.

Саме ці два типи відносин у воєнно-політичному конфлікті визначають роль воєнного і цивільного елементів у встановленні миру.

Наголошено, що врегулювання конфлікту за допомогою мирних дипломатичних засобів можливе лише при переважанні в ньому другого типу відносин. При пануванні відносин першого типу конфлікт не піддається такому врегулюванню. Тому основна роль воєнного елемента в установленні миру полягає в переведенні конфліктних сторін від радикально-конфліктних до компромісних відносин. Ця роль зводиться до нейтралізації воєнним елементом конфліктуючої сторони, що прагне досягти з допомогою сили воєнної перемоги або діяти з позиції сили.

Особлива увага приділяється питанню переговорів і конфліктному врегулюванню через право, в тому числі й через міжнародне право й міжнародні

інститути, адже, на сьогодні більше половини всіх конфліктів в західних країнах вирішується за допомогою правових методів, інша частина – засобами моралі і громадської думки, і тільки невелика частина не вкладається в інституціональні канали. В останньому випадку для розв'язання конфліктної ситуації використовують авторитетних посередників. Здійснений в розділі аналіз основних способів врегулювання сучасних конфліктів свідчить про те, що безумовну перевагу слід надавати превентивній дипломатії.

Відзначено, що застосування силових методів може приносити позитивні результати лише в тому випадку, якщо вони не є самоціллю, а служать для вирішення конкретного завдання, чітко обмежені в часі та супроводжуються несиловими методами інформаційно-психологічного, гуманітарного, політико-дипломатичного характеру.

Встановлено, що через зміну специфіки сучасних конфліктів відбувається процес трансформації миротворчості. Збагачується зміст миротворчості, її інституціональне оформлення, способи миротворчої діяльності. Зокрема, оскільки сьогодні більшість сучасних миротворчих операцій являють собою реакцію на внутрішні, а не міждержавні конфлікти, то від операцій з підтримки миру вони переходять до операцій з примусу до миру, які припускають застосування засобів збройної боротьби. При цьому миротворчість все частіше використовується як засіб реалізації національних інтересів країн, що володіють достатнім ступенем економічної й військової могутності. Суб'єкт миротворчих операцій фактично перетворюється на прямого учасника воєнно-політичного конфлікту. Відкидаються норми й правила, що регулюють миротворчу діяльність, миротворчі інститути, які склалися після Другої світової війни. Операції з примусу до миру, запобігаючи повномасштабним війнам, у той же час породжують нові види загроз: загибель мирного населення, дестабілізацію сусідніх регіонів, потоки мігрантів, фінансово-економічні втрати. Тому для досягнення позитивних результатів операцій з примусу до миру необхідні мандати з чіткими формулюваннями й правилами застосування, політична воля провідних держав, військово-технічна й фінансова підтримка.

Зазначено, що головним фактором виникнення воєнно-політичного конфлікту на теренах сучасної України є геополітичний. Основною ж причиною анексії Криму, потуг втілити проект „Новоросія”, є стратегічний намір України вийти з „лімітрофу” Росії. Наголошено, що особливістю цієї війни – є її „гібридний” спосіб ведення: інформаційні методи впливу як на населення, так і на комбатантів, залучення нерегулярних збройних формувань до бойових дій, підривна діяльність диверсантів, терористичні акти на території, не втягненій безпосередньо у театр воєнних дій.

Щодо класифікаційних параметрів, воєнно-політичний конфлікт, який розгортається перед нами можна характеризувати як: асиметрична, інформаційна, терористична, психологічна, локальна війна, „кібервійна”.

Підкреслено, що характерні риси сучасних воєнно-політичних конфліктів вимагають першочергових акцій щодо їх упередження та запобігання ескалації, а у випадку початку воєнних дій та „гібридних” форм ведення війни – є розгортання вкрай швидкого реагування. Відзначено, що провідні міжнародні безпекові організації, країни-гаранти безпеки України за Будапештським меморандумом не

запропонували ефективних і надійних механізмів здатних зупинити агресію Росії й відновити атмосферу безпеки та довіри в Європі та світі. Це засвідчує, що міжнародна система безпеки переживає нині найбільшу кризу з часів Другої світової війни і потребує суттєвого реформування.

Відзначено, що для досягнення мети врегулювання воєнно-політичного конфлікту на Сході України робота має вестися одночасно на трьох рівнях: глобальному, регіональному та локальному. Відповідно чого було вироблено три формати переговорів щодо врегулювання української кризи: женевський, нормандський та мінський.

Наголошено, що женевський формат переговорів (Україна, Росія, ЄС та США) є форматом за участю усіх глобальних гравців, у якому бере участь Україна. Врегулювання на глобальному рівні є предметом переговорів у рамках самітів Великої сімки та Великої двадцятки, участь в яких беруть усі провідні актори міжнародних відносин.

Підкреслено, що нормандський формат за участю України, Росії, Німеччини та Франції виключає США і переводить дискусії щодо врегулювання конфлікту з геополітичного на регіональний рівень. На цьому рівні спостерігається менше геополітичної конкуренції, що унеможливорює, в повній мірі, розгляд питань оновлення архітектури міжнародної безпеки, ролі та місця всіх сторін конфлікту в світових процесах співробітництва та інтеграції.

Зазначено, що мінські домовленості виявилися способом часткової деескалації конфлікту на Сході України, але доводять свою неспроможність як інструменту його остаточного врегулювання. Разом з тим наголошено, що повернення Донбасу на умовах спотвореної імплементації мінських домовленостей призведе до „боснізації” України з подальшим наростанням внутрішньої конфліктності та закрие для нас перспективи євроатлантичної інтеграції.

Відзначено, що у зв'язку з тим, що позаблоковість України не змогла гарантувати їй безпеку і забезпечити надійний захист національного суверенітету й територіальної цілісності, актуальним є негайна інтеграція оборонного потенціалу нашої держави в існуючу систему євроатлантичної безпеки.

Встановлено, що сучасні воєнно-політичні конфлікти є однією з основних загроз як національній, так і міжнародній безпеці, тому необхідне втручання світового співтовариства у їхнє врегулювання.

ВИСНОВКИ

Комплексне дослідження особливостей врегулювання воєнно-політичних конфліктів дало змогу зробити наступні висновки:

Все частіше останнім аргументом для відстоювання своїх політичних інтересів є „мова зброї”, що перетворює політичний конфлікт в воєнно-політичний. Воєнно-політичний конфлікт – це зіткнення політичних інтересів суб'єктів політики з використанням воєнної сили.

Сучасні воєнно-політичні конфлікти важко піддаються управлінню, характеризуються різкими переходами від деескалації до ескалації, відносною локальністю, асиметричністю та слабкою інституціоналізацією. Надзвичайно

важливим етапом управління конфліктами є недопущення переходу ворожнечі у збройну сутичку, недопущення поширення конфлікту на інші території із залученням більшої кількості суб'єктів у конфліктну взаємодію. Прямими учасниками воєнно-політичних конфліктів все частіше виступають не тільки держави в єдності їхніх інститутів, а різні соціальні спільноти, економічні, політичні, терористичні та кримінальні організації. Водночас відбувається інтернаціоналізація конфліктів, зростає коло держав, національні інтереси яких вони зачіпають. Характерними рисами сучасних воєнно-політичних конфліктів є посилення їх зв'язку з глобальними політичними процесами, що впливає на учасників конфліктів, та інші суб'єкти, які швидко втягуються в збройну боротьбу в тих чи інших формах.

Системне моделювання є одним з ефективних методів діагнозу воєнно-політичних конфліктів з метою прогнозування й застосування оптимальних способів їх врегулювання та спроб обґрунтування її на конкретних історичних прикладах. В якості основних структурних елементів й параметрів сучасних воєнно-політичних конфліктів розглядаються учасники конфлікту, форма й рівень залученості їх в конфлікт, їх інтереси, ресурси, цілі, причини, об'єкт, предмет, масштаб конфлікту, конфліктні установки, конфліктна поведінка, етапи й фази конфлікту, потенціал конфлікту, середовище, інформаційне спостереження за розвитком воєнно-політичного конфлікту. Для кожного з параметрів пропонується набір характеристик, за якими можна оцінити вплив змін параметрів на хід конфлікту. У результаті проведеного дослідження можна сформулювати висновок про те, що для одержання найбільш точних результатів діагнозу сучасних воєнно-політичних конфліктів необхідно здійснювати на двох рівнях: використовуючи інтуїтивні методи або експертні оцінки, а також застосовуючи об'єктивні методи дослідження з використанням методів математичного аналізу.

Побудова формальних моделей і застосування методів математичного аналізу сполучено з рядом труднощів. Один найбільших недоліків, що обмежують можливості застосування математичних моделей, пов'язаний саме з обмеженістю врахування в рамках подібних моделей впливу людського чинника. Доводиться навмисно спрощувати реальну ситуацію з тим, щоб математичне завдання мало рішення. Неможливо врахувати або кількісно виразити деякі якісні характеристики, що впливають на характер розвитку конфлікту. Застосування моделювання, незважаючи на деякі труднощі, дає ряд переваг у порівнянні з логіко-інтуїтивним аналізом і повинно бути досить корисним допоміжним інструментом у роботі експертів.

Застосовано комплексний підхід до врегулювання воєнно-політичних конфліктів, що передбачає можливість оптимального поєднання силових і не силових способів врегулювання конфліктів. Врегулювання воєнно-політичних конфліктів є важливою умовою забезпечення безпеки на національному та міжнародному рівнях. Засоби врегулювання мають бути ефективними і відповідати природі воєнно-політичного конфлікту. Виходячи з останньої вимоги їх можна умовно поділити на дві групи: політичні та військові. У міжнародній практиці їх прийнято позначати цивільним і військовим елементом. Природа цивільного елементу в підтриманні миру може мати дипломатичне, економічне, ідеологічне,

міжнародно-правове виявлення, тоді як природа сили військового елемента полягає в ефективності насильницького впливу на конфліктуючі сторони. Ефект примусу конфліктуючої сторони до миру військовими засобами досягається нанесенням або погрозою нанесення матеріального збитку. У такий спосіб обмежуються її матеріальні можливості для ведення війни. Завдяки цьому військовий елемент здатний чинити найсильніший вплив на конфліктуючі сторони.

Збереження і встановлення миру доцільно розглядати як процес, що складається з трьох основних етапів, які відповідають трьом фазам розвитку конфлікту — його зародженню, ескалації і врегулюванню. Умовно ці етапи можна назвати так: запобігання агресії (воєнного конфлікту); припинення агресії або врегулювання воєнного конфлікту; ліквідація їх наслідків. З метою встановлення миру застосовують дипломатичні дії після початку конфлікту для досягнення мирного врегулювання. Вони включають в себе посередництво, примирення, а також й ізоляцію.

Безпека України безпосередньо пов'язана із безпекою Європи. Однією з найважливіших умов забезпечення національної безпеки і реалізації стратегічної мети як зовнішньої так і внутрішньої політики України є її інтеграція в європейські структури та набуття членства в Північноатлантичному альянсі.

Конфлікт, який відбувається на Сході України підтвердив тезу про зміну парадигми сучасної війни. Навіть, якщо будуть припинені активні бойові дії Росія продовжить використання методів „гібридної війни” проти України, поки матиме для цього політичні та економічні ресурси.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Загребельний О.В. Типологія воєнно-політичних конфліктів / Загребельний О.В. // Політологічний вісник: Зб. наук. праць. – К.: « ВАДЕКС», 2012. – Вип. 67. – С. 370-379.
2. Загребельный А.В. Несиловые способы урегулирования воєнно-политических конфликтов: концептуальные подходы / Загребельный А.В. // PolitBook – 2013, №1. – С. 182-191.
3. Загребельний О.В. Силкові способи врегулювання воєнно-політичних конфліктів / Загребельний О.В. // Політологічний вісник: Зб. наук. праць. – К.: «ВАДЕКС», 2014. – Вип. 72. – С. 397-408.
4. Загребельний О.В. Міжнародна миротворча операція як спосіб врегулювання воєнно-політичного конфлікту / Загребельний О.В. // Політологічний вісник: Зб. наук. праць. – К.: « ВАДЕКС», 2014. – Вип. 73. – С. 531-537.
5. Загребельний О.В. Громадянська війна як воєнно-політичний конфлікт / Загребельний О.В. // Політологічний вісник: Зб. наук. праць. – К.: « ВАДЕКС», 2014. – Вип. 75. – С. 213-223.
6. Загребельний О.В. Сучасні етнополітичні конфлікти на Близькому та Середньому Сході / Загребельний О.В. // Дні науки філософського факультету – 2010: Міжнародна наукова конференція (21-22 квітня 2010 року): Матеріали доповідей та виступів. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – Ч. VI. - с.43-45.

7. Загребельний О.В. Міжнародна миротворча операція як спосіб врегулювання воєнно-політичного конфлікту // Дні науки філософського факультету – 2014: Міжнародна наукова конференція (15-16 квітня 2014 року): Матеріали доповідей та виступів. / редкол.: - К.: ВПЦ «Київський університет», – Ч. 10. - С. 162-164.
8. Загребельний О.В. Моделювання сучасних воєнно-політичних конфліктів / Загребельний О.В. // Дні науки філософського факультету – 2015: Міжнародна наукова конференція (21-22 квітня 2015 року): Матеріали доповідей та виступів. / редкол.: - К.: ВПЦ «Київський університет», – Ч. 10. - С. 14-16.
9. Загребельний О.В. «М'яка сила» як інструмент реалізації політики держави / Загребельний О.В. // Дні науки філософського факультету – 2016: Міжнародна наукова конференція (20-21 квітня 2016 року): Матеріали доповідей та виступів. / редкол.: - К.: ВПЦ «Київський університет», – Ч. 9. - С. 167-169.

АНОТАЦІЯ

Загребельний О.В. Особливості врегулювання воєнно-політичних конфліктів. – Рукопис

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, МОН України, Київ, 2016.

Дисертація присвячена дослідженню особливостей сучасних воєнно-політичних конфліктів та ефективних способів їхнього врегулювання. В ній розкрито сутність воєнно-політичного конфлікту, виокремлено характерні витoki, закономірності, структурні елементи воєнно-політичних конфліктів сучасності, розроблено типологію воєнно-політичних конфліктів та доведено її практичну цінність при розробці експертних рекомендацій щодо врегулювання даних конфліктів. В проаналізованих конфліктах сучасності було звернуто увагу на їх генезу та джерела виникнення в контексті їх зв'язку з глобальними політичними процесами. Більшість воєнних конфліктів є внутрішніми і є результатом боротьби за владу в окремих державах. Це і визначає характер взаємовідносин між сторонами збройних конфліктів, як таких, що не регулюється правилами ведення війн чи окремими конвенціями. Військові дії ведуться здебільшого хаотично з використанням широкого спектру доступних систем озброєння. Широко розповсюджені партизанські методи ведення війни.

Узагальнивши світовий досвід, проаналізовано способи врегулювання сучасних воєнно-політичних конфліктів та доведено, що їхня ефективність залежить від оптимального поєднання силових та несилових підходів до врегулювання на кожному з етапів еволюції конфлікту. Запропоновано принципи, які можуть слугувати теоретичною основою для вироблення стратегії реагування України на виникнення та розвиток воєнно-політичних конфліктів.

Ключові слова: війна, воєнно-політичний конфлікт, гібридна війна, миротворча операція, превентивна дипломатія, мирне врегулювання воєнних конфліктів, асиметрична війна.

АННОТАЦИЯ

Загребельный А.В. Особенности урегулирования военно-политических конфликтов. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата политических наук по специальности 23.00.02 - политические институты и процессы. - Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, МОН Украины, Киев, 2016.

Диссертация посвящена исследованию особенностей современных военно-политических конфликтов и эффективных способов их урегулирования. В ней раскрыта сущность военно-политического конфликта, выделены характерные истоки, закономерности, структурные элементы военно-политических конфликтов современности, разработана типология военно-политических конфликтов и доказано ее практическую ценность при разработке экспертных рекомендаций по урегулированию данных конфликтов. В проанализированных конфликтах современности было обращено внимание на их генезис и источники возникновения в контексте их связи с глобальными политическими процессами. Большинство военных конфликтов являются внутренними и есть результатом борьбы за власть в отдельных странах. Это и определяет характер взаимоотношений между сторонами вооруженных конфликтов как таковой, не регулируется правилами ведения войн или отдельными конвенциями. Военные действия ведутся в основном хаотично с использованием широкого спектра доступных систем вооружения. Широко распространенные партизанские методы ведения войны.

Обобщив мировой опыт, проанализированы способы урегулирования современных военно-политических конфликтов и доказано, что их эффективность зависит от оптимального сочетания силовых и несиловых подходов к урегулированию на каждом из этапов эволюции конфликта. Предложены принципы, которые могут служить теоретической основой для выработки стратегии реагирования Украины на возникновение и развитие военно-политических конфликтов.

Ключевые слова: война, военно-политический конфликт, гибридная война, миротворческая операция, превентивная дипломатия, мирное урегулирование военных конфликтов, асимметричная война.

SUMMARY

Zagrebely O.V. Features of the settlement of military and political conflicts. - Manuscript.

Thesis for a degree PhD in political sciences, specialty 23.00.02 - political institutions and processes. - Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education of Ukraine, Kyiv, 2016.

This research reveals on the features of modern military-political conflicts and effective ways of their settlement. It reveals the essence of military and political conflict characterized singled origins, patterns, structural elements of the military and political conflicts of our time, developed a typology of military-political conflicts and proved its

practical value in developing expert recommendations to resolve data conflicts. In the analyzed conflicts of our attention was drawn to their origins and has been suggested in relation to sources of military conflicts in the context of their relationship with global political processes. Most armed conflicts are internal and are the result of a power struggle in the individual countries. This defines the relationship between the parties to an armed conflict as one that is not governed by rules of warfare or individual conventions. Military operations are conducted mostly randomly at the wide range of available weapons systems. However, in present military conflict becomes qualitatively new content as the content of hostilities, quantitative and qualitative indicators, and the type of disputes are resolved. In this case the first plan they solved the socio-political conditions of conflict, ethnic strife, separatism, territorial disputes, national mentality (egoism) a particular ethnic group, elementary struggle for power, economic disputes, etc., have increased the number of both international and hazardous domestic social and political conflicts, and the latter in most cases, escalated into local, regional conflicts involving coalitions of states against one country. In the XXI century can clearly be seen by the fact that wars are not declared, and begun developing for them is not a common scenario that allows even the leading countries quickly immersed in the chaos of civil war and a humanitarian catastrophe. In the West, a new type of war is called «hybrid war». Hybrid war is not an entirely new phenomenon in world history. In fact, any hybrid warfare is a multidimensional process that combines traditional forms of violence, cyberwar, terrorism, organized crime, irregular military forces, private military companies. Because increasingly in modern conditions of regular government troops have to confront amorphous enemy, which is difficult to identify and which uses a wide range of methods of implementation of violence to achieve asymmetric advantage. In Ukraine, the term «hybrid warfare» have been widely taken to mean aggressive actions of Russia during an operation to seize the Crimea. But hybrid warfare - is not only «green men». It has many components and the many «faces». This «proxy war» and «rebellious war» and «non-linear war», and that is the subject of «consciential war». Each type of aggression of our study - used at certain times and to a certain extent - in order to achieve the most results with the least losses.

It should not prevent the very emergence of the military and political conflicts, their escalation transformation into bloody clashes, civil and international (interstate) wars. It would be also waive the terms «conflict resolution» and «end of conflict» because «solve» it is only by complete breakdown or destruction of a conflict of with with its values, needs, interests and goals. End military and political conflict may also destroy one party or mutual inhibition of the conflicting parties. Therefore, a more correct, perhaps, will be the concept of «conflict management», «conflict management» and «conflict resolution» . That's why the military and political conflict as if at the same time, there are two types of relations between the conflicting parties. The first type - the radical conflict when each side seeks to inflict as much damage to his opponent despite their sacrifices. This type of irrational relationship. There is no cost-benefit calculation. The second type of relationship - rational compromise as parties to the conflict, despite the tough armed confrontation, calculate your moves carefully weigh the costs and acquisition follow common rules.

These two types of relations in the military-political conflict the roles of military and civilian elements. Summarizing international experience, analyzed how contemporary military settlement of political conflicts and proved that their effectiveness depends on the

optimal combination of power and non-coercive approaches to regulation at each stage of the evolution of the conflict. Principles that might serve as a theoretical basis for developing strategies to respond Ukraine on the occurrence and development of military-political conflicts. in establishing peace.

Keywords: war, military and political conflict, hybrid warfare, peacekeeping, preventive diplomacy, peaceful settlement of military conflicts, asymmetric warfare.